

Prediking over Zondag 16 vraag: 44

Nedergedaald ter helle

Zondag 16 vraag 44

Vraag 44: Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?

Antwoord: Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Liturgie

Psalm 22:1

Schriftlezing: 1 Petrus 3:13-4:6

Psalm 72:7

Psalm 138:4

Gemeente,

Uitvoerig staat de catechismus, in het bijzonder in Zondag 16, stil bij het lijden en sterven van de Heere Jezus Christus. De laatste keer dat de catechismusprediking onder u gehouden mocht worden, hebben wij in het bijzonder stilgestaan bij de dood en de begrafenis, en of er nog meer nuttigheid te bekomen was, zoals dat daar geformuleerd staat, uit het kruislijden van Christus. En toen hebben wij die wonderrijke en tegelijkertijd diepe stof overdacht, dat daar in Christus, de oude mens de geest gegeven heeft en nog dagelijks de geest moet geven. Dat in Christus de nieuwe mens geschapen is, en opgestaan is uit de doden, en nog dagelijks uit de dood opstaat. We zouden zeggen: 'Nu is het wel mooi genoeg.' Maar integendeel, nog eenmaal houdt de catechismus ons vast bij het laatste artikel in de zogenaamde staat der vernedering. U weet wel, die afgaande lijn, namelijk: de nederdaling ter helle. Wat wij daaronder hebben te verstaan is geen kleinigheid! Wanneer iemand Die van boven is, naar Zijn eigen getuigenis, de Heere Jezus, Die van God komt en Die Zelf God is, blijkbaar in de hel is geweest! Dan mag grote schroom ons hart wel vervullen, opdat wij niet al verklarende, onderwijzende en luisterende, Hem uit het oog zouden verliezen, Die van zo hoog, zo laag is nedergedaald. Zoals Paulus zegt: 'Nedergedaald in de nederste delen der aarde' (Ef. 4:9). Dat wil zeggen dat Hij in ons doodsbestaan is ingegaan. Dat hebben wij een- en andermaal overdacht.

Maar nu komt er nog een afmeting bij: namelijk dat Hij in Zijn afdalen niet alleen in ons doodsbestaan, niet alleen onder de toorn Gods, maar ook in een voor Hem totaal vreemde werkelijkheid is ingegaan, die wij voorlopig kunnen formuleren als 'de hel'. Daarover straks. We moeten eerst geschiedkundig zien hoe dit artikel in de loop der eeuwen de geloofsbelijdenis is binnengewandeld. En hoe dat verklaard is geworden. Want het is merkwaardig: wanneer wij de geschiedenis van de Twaalf Artikelen lezen en bestuderen, dan zien we dat dit artikel van de nederdaling ter helle, er het laatst ingekomen is. Dat zegt niets voor of tegen haar waarheidsgehalte. Maar het wijst er wel op dat er een heel lang en langzaam rijpingsproces heeft plaatsgevonden voordat de kerk in al haar geledingen ook dit twaalfde artikel heeft opgenomen: 'Ik geloof de nederdaling ter helle.'

En dan mogen wij dus in de eerste plaats vragen: Wat heeft men daarmee bedoeld? Vooral wat betreft de plaats en de volgorde daarvan. Het is duidelijk dat de artikelen in deze volgorde staan: aan het kruis gestorven, begraven en nedergedaald ter helle. Wanneer wij de geschriften van de kerkvaders samenvattend lezen, dan moet erkend worden dat de kerk in haar oudste tijden heeft gedacht dat Christus (bij wijze van spreken) door de bodem van Zijn graf is heen gezakt en naar het dodenrijk (ook wel *hades* of *seol* genoemd) is gegaan en daar in de eerste plaats voor al Zijn kinderen die in dat dodenrijk (vanuit het oude verbond gezien) gevangen zaten, Zijn overwinning heeft uitgeroepen. En tegelijkertijd aan hen die in een andere afdeling van dat dodenrijk zaten (de mensen van het *gehenna*) Zijn vreselijke wraak en Zijn toorn verkondigd heeft. Dat wil dus zeggen dat sommige kerkvaders, in het spoor van een paar moeilijk te verklaren teksten uit de Petrusbrieven, gemeend hebben dat Christus in Zijn dood naar het dodenrijk is gegaan, waar dus al de doden, klein en groot, verbleven. En dat Hij Zijn kinderen de overwinning heeft aangekondigd en ze meegenomen heeft bij Zijn opstanding en hemelvaart naar de Vader. En dat Hij aan de andere kant aan de verlorenen evenzeer Zijn overwinning heeft bekendgemaakt, maar dan tot hun veroordeling. Deze gedachtegangen vinden wij min of meer veranderd in de Rooms-Katholieke Kerk terug, die daarbij de leer van het vagevuur heeft bedacht. Maar ook Luther, waarlijk niet de minste onder de reformatoren, heeft gezegd dat Christus met Zijn overwinning op de deur van de hel heeft gebonsd en gebonkt, om daar Zijn Naam en Zijn overwinning uit te roepen.

Merkwaardig is nu dat de Reformatie – hoewel zich strikt houdend aan de Twaalf Artikelen die uit de oude christelijke kerk tot haar gekomen waren – een beslissende verandering in de verklaring heeft ingevoerd. Daardoor wordt dat wat in de volgorde achter het sterven van Christus staat, eigenlijk een concentratiepunt dat over het hele leven, maar in het bijzonder over het lijden van Christus wordt uitgesmeerd. De reformatoren dachten niet zozeer aan een bepaalde daad van Christus na Zijn dood en begraving. Het ging volgens hen veelmeer om Zijn staat als Kind des doods en als Kind der hel op deze aarde, in de meerdere of mindere afwezigheid van God. Dit is een beslissende wending geweest die door Calvijn is ingevoerd. En door zijn leerling Olevianus, een van de opstellers van de catechismus, is deze opvatting in de catechismus terechtgekomen. En naar wij geloven terecht, hoewel daarmee niet alles is gezegd, want wij kunnen deze diepte niet doorvoren. Petrus zegt bijvoorbeeld dat de Heere Jezus Christus in de barensweeën van de dood heeft gelegen. Dat Hij, als de deur de dood ingeslokte, in die barensweeën de dood heeft opgeroepen. Met andere woorden: Hij was dood en tegelijkertijd actief dood. Hij heeft de dood, in Zijn dood, de dood aangedaan. Hij heeft de barensweeën van de dood opgewekt en verbroken. Hij is zelfstandig uit het graf teruggekeerd. We hebben ook de beide teksten uit de Petrusbrieven in rekening te brengen – hoe verschillend de verklaring hiervan ook kan zijn – waar staat dat Hij heengegaan zijnde, de doden het Evangelie verkondigd heeft.

Wij laten de zaak nu verder rusten, na deze historische toelichting. Maar wij houden het er met de catechismus o zo graag op dat Christus, in de staat van Zijn vernedering, gedurende Zijn hele leven geleden heeft, maar inzonderheid aan het kruis. De nederdaling ter helle is ingeweven in het geheel. Wanneer iemand vraagt: Waarom gaat het dan achteruit?, dan kunnen we zeggen: Het is geen tijdsvolgorde, maar een diepte-orde. De orde van de diepte. Dat Christus in Zijn leven ter hel is neergedaald. 'Christus in de hel' is een aangrijpend thema. Want zoveel is ons wel duidelijk, dat wat er ook onder hel verstaan moet worden, het in ieder geval een plaats is waar God niet is. En daar hebben wij geen weet van. Want de meest verharde, de meest verstokte en de meest verblinde wordt op deze aarde om zo te zeggen nog 'in de watten' gelegd door de weldaden Gods. We zouden in een heel dik boek de weldaden niet eens kunnen opschrijven die ook onbekeerde mensen van God krijgen. En natuurlijk, daarover straks ook nog wel, wordt er op deze aarde verschrikkelijk geleden. Er is op deze aarde ontzettend veel eenzaamheid. Er is veel verlatenheid. Maar toch kan niemand op deze aarde zeggen: 'Ik ben radicaal, voor 100 procent van God verlaten.' Niemand. Heel de schepping, heel de aarde, heel de mensheid baadt zich in de weldaden van het kruis. En zij baden zich in de zegeningen van Christus' nederdaling ter hel.

Wat de hel is, dat werd de rijke man pas gewaar toen hij zijn ogen opsloeg en begreep waar hij was. Toen wist hij het pas. En zo is het vandaag nog precies zo. Hij had er op aarde nooit een draad van geloofd.

Gemeente, wij worden volgens het Doopformulier 'in Adam in zonde ontvangen en geboren'. En wij zijn derhalve 'kinderen des toorns, die in het rijk van God niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden'. En in dat verband valt nu ook het woord 'verdoemenis'. Een ontzettend geladen woord in de Schrift. Dat wil zeggen dat een mens in de staat van de wording is. Op deze aarde valt een beslissing. Maar Christus is niet alleen in een staat van vernedering geweest. Denk maar aan die aangrijpende vraag en dat aangrijpende antwoord over de toorn Gods, waarover we het enkele weken geleden gehad hebben. Hij is niet alleen in onze staat afgedaald en niet alleen onder de toorn Gods geweest. Hij was Kind der hel. En dat vrijwillig! Er is er nog nooit één op de vreselijke plaats aangekomen die zegt: 'Dat heb ik nou altijd zo dolgraag gewild.' Maar Hij, en dat is het diepste wat maar te zeggen valt, hoewel Hij de Zoon was, is vrijwillig een Kind der hel geworden. In Zijn ambtelijk lijden welteverstaan. In het zijn als Messias, als de Christus en als de Gezalfde. En daarom onderging Hij dat lijden.

Gemeente, wat een verschil! Wat een ontzettend verschil, tussen ons en Hem. En dat Hij dat helemaal vrijwillig deed! Dat is niet te begrijpen. Dat Hij naar die plaats en naar die toestand toe wilde. Judas, zo lezen we, ging naar zijn eigen plaats, dat wil zeggen de plaats waar hij thuishoorde. Dat was een vreselijke plaats. En Jezus ging naar Zijn plaats, waar Hij niet thuishoorde. Maar waar Hij vrijwillig (breekt uw hart soms?) in die verschrikkelijke Godverlatenheid is ingegaan, zodat Hij de dood in al zijn verdiepingen tot in de diepste diepte is ingegaan. Wat Hij niet geroofd had (Ps. 69:5), moest en wilde Hij betalen.

Een Franse koning die een niet al te fraai leven achter de rug had, lag op zijn sterfbed. Toen kwam de hofprediker bij hem en vroeg hoe het met hem ging. Toen antwoordde die koning: 'Wie gaat er voor mij naar de hel?' Daar kun je dan wel een poosje over praten. Want hij begreep wel dat hij daar thuishoorde. En hij begreep ook wel dat als er niet iemand anders voor hem naar die plaats was gegaan, er geen andere weg voor hem overbleef. Hij is in onze plaats gaan staan. Helemaal, van het begin af. En wij hebben er in de verste verte geen erg in hoe vals de grammofoonplaat van het leven Hem in de oren heeft geklonken. De grammofoonplaat van het leven van die tijd, en van onze tijd. Hij, Die afgestemd was op de zuivere signalen uit het hart van de Vader, heeft het gekras moeten horen van mensen die op allerlei wijzen kinderen der hel waren.

Wie schetst wat Hij geleden heeft. Thuis in het ouderlijk huis, in Zijn omgang met andere jongens en meisjes, in de omgang met mannen en vrouwen, in Zijn omgang met Zijn discipelen. Hij heeft geleden, zelfs wanneer de Vader Hem prees; wanneer de liefde Gods in Zijn ziel was. Zelfs wanneer de woorden Gods op Hem neerdaalden: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik al Mijn welbehagen heb' (Matth. 3:17). Zelfs toen! Bij dit voorschot van het hemellevens was Hij wat Zijn positie betreft en wat Zijn staat betreft, in de staat der hel. Zelfs toen de engelen Hem dienden. Wat hebben wij van deze wereld gemaakt, die door Vader, Zoon en Heilige Geest als een lusthof geschapen was? Wat hebben wij van deze aarde gemaakt, die nu om onze zonde is vervloekt?

En dat vinden wij reeds in het Oude Verbond. Daar zien wij allerlei mensen, Godvrezende mensen verdwijnen in de diepste diepte: Jozef verdwijnt in een kuil, later in de gevangenis. En Jona wordt opgeslokt door de muil van een vis. En we zien dat ook in het leven van de psalmisten. Vanuit de verte (laten we dat er maar bij zeggen) vermoedden zij wat een ontzetting het is wanneer God er niet is en de duivel wel. En wat heeft Job geleden, toen hij zei: 'De pijlen van de Almachtige zijn in mij' (Job 6:4). Wat hebben de Bijbelheiligen – soms om aanwijsbare zonden, soms ook niet – bitter geleden onder deze ontzettende kwellingen.

Christus heeft geleden toen Hij de duivel veertig dagen te gast kreeg, die Hem meenam en al de verzoeken in het oor fluisterde. Van het opblazen van zichzelf in de hoogte, van het knielen voor een valse afgod en van het beëindigen van het leven. Je zal veertig dagen en nachten verzocht worden door de meest uitgerekenende en uitgeslepen verzoeken die er maar te bedenken zijn. Dat gebeurde niet altijd in dezelfde intensiteit, maar het ging wel door, ook toen de demonen voor Hem uitstoven toen Hij wandelde over de aarde.

Christus heeft vooral aan het einde van Zijn leven geleden. Gethsémané, Gabbatha, Pilatus' rechthuis, Golgotha, daar werd Zijn hele leven geconcentreerd. In die onuitsprekelijke benauwdheid. Benauwdheden waarover je praten kunt, kunnen erg zijn. Maar dat zijn de ergste nog niet. Noden waarover je min of meer open met een ander kunt spreken, zijn de ergste niet. Dat weten wij zelf ook wel, dacht ik. De dingen waar je haast *niet* over praten kan, die knauwen. Die kreukelen je vanbinnen. Die doen je vergaan van angst en van benauwdheid. En dat is maar een hele zwakke afschaduwing van wat de catechismus zegt: 'onuitsprekelijke benauwdheid'. En benauwdheden hebben Hem overvallen. Hoe vaak horen wij Hem niet zingen over 'de banden des doods' en 'de strikken van de dood'. En vooral: 'de helse kweeling'. Daar zijn al de boeken van de inquisitie van ouderwetse en nieuwerwetse stijl maar kinderspel bij. Bij de kwellingen die de satan weet te bedenken voor Christus, en dan ook voor Zijn kerk. We staan op een eerbiedige afstand. Houd altijd die afstand in het oog. Verschrikkingen, helse kwellingen, kwellingen regelrecht uit de hel. Ze zijn Hem niet bespaard. Onuitsprekelijk zijn Zijn nood en Zijn liefde.

Want waarom deed Hij het? U zegt: Om Gods deugden op te luisteren. Dat is waar. U zegt: Om mensen die onder die verschrikkelijke geweldhebber zitten, eruit te halen. Dat is ook waar. Maar het diepste is een mysterie! Zo ondoordringelijk is Zijn liefde voor mensen die dat waarlijk niet verdiend hebben, dat God de Vader er een sluier omheen trekt. Dat gebeurt in Gethsémané, als het water dat uit Zijn poriën geperst wordt, Zijn zweet, wordt veranderd in grote druppelen bloed. Maar vooral op Golgotha, in dat drie-urig lijden, waarin de hel haar festijn houdt. Dan doet de Vader er een heel zwart rouwkleed omheen, zodat u en ik daar niets van zien kunnen. Dan kunnen we alleen maar vanuit de verte vermoeden wat zich daar heeft afgespeeld.

Daar staan wij niet alleen op een steenworp afstand, maar daar staan wij ook helemaal klungelig bij. Wat Christus in Gethsémané leed, zei Luther, het is God alleen Die het weet. Maar dit geldt nog in veel heviger mate van Golgotha. Het is God alleen Die weet wat Christus in het niets, in de hel en in de Godverlatenheid doorleden heeft. Want daar komen wij niet aan te pas. Dat is een zaak tussen de Vader en de Zoon, waar wij op zijn hoogst en op zijn best de Schrift kunnen nastamelen. Maar het heeft Christus onuitsprekelijke angsten gekost. Het heeft Hem tranen gekost. Het heeft Hem gebeden en smekingen gekost. De schrijver van de Hebreeënbrief zegt dat Hij, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid leren moest, in de hel. Dwars door de hel heen. Gehoorzaamheid leren, viel Hem dat makkelijk? Nee. Het kostte Hem tranen!

Huilen wij nog weleens over onze zonden? Je hoort weleens zeggen: Je tranen maken je niet zalig. Dat zal waar zijn, maar hebben wij er weleens last van? Belijden wij onze zonden met tranen voor God? Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd, in Zijn onuitsprekelijk lijden (Hebr. 5:8). Dat wil zeggen: Hij is in het geloof gebleven. Ook in de allerdiepste diepten, toen Hij zei, in het volledige raadsel staande: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' (Matth. 27:46). Daar wist Hij geen antwoord op. Maar in het 'Mijn God', daar zit het anker. Hij hield Zich vast, als ziende de Onzienlijke (Hebr. 11:27), terwijl al de duivelen uit de hel waren uitgezwermd en Hem uitfloten, uitjoelden, stompten en sloegen. Toen Hij de vreselijkste kwellingen moest ondergaan, hield Hij vast aan de Vader. Dat is ondoordringelijk! Zo geweldig, dat een mens alleen maar wegsmelt als hij daar met zijn lijden en zijn vragen komt.

Ik was van de week ergens en toen hoorde ik dat een jonge vrouw zei dat ze niet begreep waarom haar moeder zo ontzettend moest lijden. Het was ook een verschrikkelijk lijden. Iemand antwoordde haar daarop: 'Daar krijg jij geen antwoord op, want de Heere Jezus wist het ook niet. Die vroeg: "Waarom?"' Nu is dat geen volledig antwoord, maar er zit wel wat in. Raadselen, waarom? We moeten niet van die glad gepoetste christenen zijn, die net als een automaat zijn. Je drukt op een knop en er komt een antwoord uit. Moet je bij mensen komen die ten dode bedroefd zijn. Die met hun gezicht als een dweil over de grond worden gehaald. Dan past ons meer de houding van de vrienden van Job, dat wij eens een poosje zwijgen om dat verdriet, dat soms aan de waanzin grenst, enigermate te peilen.

Nu zegt de catechismus dat 'die onuitsprekelijke benauwdheden, die angsten, en die helse kwellingen' een vrucht hebben. 'Daardoor ben ik zeker dat Hij mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.' Vooraf aan de zekerheid des geloofs gaat de zekerheid der waarheid. Dat Christus de Waarheid is en als de Waarheid is afgedaald in onze nood. Die zekerheid der waarheid en die zekerheid des geloofs grijpen op elkaar in en houden elkaar vast. Dat wil zeggen: Christus deed het voor mensen die in het niets moesten hangen. Niet alleen gekruisigd, zoals we zagen, maar in het niets. Dat wil zeggen: in de afwezigheid van God en in de aanwezigheid van de satan.

Gemeente, dat is geen beschouwing, het is geen bespiegeling, maar het is een uiting van een levend geloof, dat 'mijn Heere Jezus Christus in Zijn onuitsprekelijke benauwdheden, angsten en helse kwellingen, mij van de helse pijn en angsten heeft verlost'. Dat wil dus zeggen dat Hij altijd met mensen in aanraking komt die wat hebben. Het is heel merkwaardig dat de Heere Jezus niemand wegwerpt. Hij zegt tegen niemand: 'Schiet jij maar op, Ik wil met jou niks te maken hebben.' Toch maakt Hij op een heleboel mensen die kaarsrecht door het leven gaan blijkbaar geen enkele indruk. Maar er zijn ook mensen die, om welke reden dan ook, om Hem verlegen raken, en op wie Hij werkt als een magneet. Dat is nog steeds zo. Christus is in de hel geweest voor mensen die almaar verder zakken. Dat is geen kleinigheid! We praten daar weleens makkelijk over. Hoe je het in de oefeningen doorleeft dat je almaar verder zakt met jezelf. Eerst heb je jezelf nogal vrij hoog op de kaart. Zelfs als er geestelijk leven geboren wordt in de ziel. Maar, gemeente, om nu almaar dieper te zakken in je eigen achting. En nu gaan wij niet overdoen wat Christus heeft voorgedaan. Dat zou godslasterlijk zijn. Want wie zal ooit, een seconde, op de plaats van de Borg kunnen staan? Niemand! Maar er is wel een gelijkvormig gemaakt worden.

En dan noemt de catechismus in het bijzonder de aanvechtingen. Wat zijn aanvechtingen? Nu, dat wil zeggen dat iemand zijn best doet om wat van je af te pakken. Het is geen aanvechting als de Heilige Geest je ervan overtuigt dat je niets hebt. Sommige mensen hebben zo weinig geestelijk onderscheid, dat als ze het vanbinnen eens een beetje moeilijk krijgen over hun zonden, ze zeggen: 'Ik heb zo'n aanvechting.' Maar ze konden beter zeggen: 'De Heilige Geest vecht met mij. De Heilige Geest strijdt tegen mij. En de Heilige Geest overtuigt mij van zonden.' Dat wil niet zeggen dat het altijd zo makkelijk te onderscheiden is. Want we zijn meestal nog een aardige dokter voor een ander, maar een slechte voor onszelf. Want je moet zelf maar eens in het aardedonker zitten. Ga het dan maar eens precies onderscheiden. Maar dat neemt niet weg, dat er verschil is tussen de aanvechtingen en de overtuigende werking van Gods Geest, Die een mens afsnijdt van zijn eigen bestaan en in Christus overbrengt, de Geest Die het geloof werkt. Want er moet wat te vechten zijn, anders hebben wij rust. We willen liever niet gestoord worden. Van die tot die tijd wordt er niet opgedaan. We hebben een bordje aan de deur hangen: we willen niet gestoord worden, we willen het rustig hebben. Maar, gemeente, waar God werkt, daar is de duivel er als de kippen bij. Er zijn aanvechtingen die er altijd op uit zijn om de waarheid in Christus uit elkaar te rafelen en tot een begrippenspel te maken, en je daarmee verloren te laten gaan. Maar vooral zijn er aanvechtingen over je aandeel aan Christus, dat is vooral onder de orthodoxen, aanvechtingen die je aandeel aan Christus bestrijden: Is het wel voor jou?

Gemeente, de satan heeft een vrijzinnig vel en hij kan ook een zeer orthodox vel aantrekken. En het is zonneklaar dat niet alle mensen zalig worden. Het is ook duidelijk dat niet alle mensen die het Evangelie horen, het ook zaligmakend horen. Maar deze waarheid is er niet op uit om te zeggen: Het is niet voor jou! Maar die is er wel op uit om je te zeggen: 'Vriend, het moet tot in de poriën van je huid, en van je ziel doordringen!' Maar dat is iets anders dan dat een mens wordt wijsgemaakt dat het Evangelie niet voor hem is.

Aanvechtingen wil dus zeggen dat Gods werk bedekt wordt, en ons werk ontbloot wordt. Dat wil zeggen: onze zonden worden ontbloot. Daar kan een mens het zwaar mee hebben. En zoals gezegd, is het altijd onze eigen schuld. Toch zijn er draden in de Bijbel die je laten zien, dat hoewel een mens altijd te klagen heeft over zijn eigen zonde, er ook momenten zijn, dat de rechtvaardige lijdt zonder aanwijsbare zonde. Denk aan Job, denk aan Asaf. Denk ook aan wat er staat in Hosea 3:3: 'Gij zult vele dagen blijven zitten.' Daar wordt vaak te weinig aandacht aan geschonken. Want God heeft er wat mee te zeggen wanneer Hij Zijn bijzondere gunst intrekt en Zijn gemeente soms kortere of langere tijd in duisternis laat wandelen. Want: 'Als hij in de duisternissen wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op de Naam des HEEREN en steune op zijn God' (Jes. 10:11). De aanvechting ontstaat in de duisternis.

Nu gaan wij de gradaties niet maken, want wij moeten oppassen dat wij kinderen Gods, die wel weten waar zij de genade hebben gevonden, niet in een dwangbuis brengen, dat zij die en die helse verschrikking moeten hebben doorleefd. Maar anderzijds moeten wij ze wapenen. Want wat niet is, kan komen. Christen uit de *Christenreis* stond ook niet elke dag in volle wapenrusting tegenover Apollyon. Maar de tijd kwam dat hij man tegen man in de duisternis met de satan moest strijden. En daarom is het altijd zaak, om wakker te zijn. Het is belangrijk Gods wegen te zien in de Heilige Schrift. En wanneer God afwezig is, wel, dan is de duivel sterk aanwezig. Luther wist er veel van, zo ontzettend veel, dat hij een zeer belangrijk boekje schreef: *Over de aanvechtingen*.

En we kunnen soms zeer heilzame aanvechtingen hebben. Niet dat die aanvechtingen zo gelukkig zijn en ons zoveel geluk brengen. Maar zij kunnen ons een goede vrucht bezorgen. Wie in zijn leven terugkijkt, die is soms het meest dankbaar voor die perioden, waarin God ons dag en nacht liet bevechten. Dankbaar wanneer Hij dat verhelderde, wanneer de satan weer moest wijken. Want er zijn ook christenen – ik heb ze niet te oordelen – van wie je denkt: Het staat allemaal in hoge bloei en groei. Als dat een rust in Christus is, dan hebt u mijn zegen. Maar het zit soms ook vast op een rusten in bevindingen van het verleden, waarin het hemelse contact, het contact met God ontbreekt. Nu, dan mag er weleens een flinke schop tegen komen, want God wil niet een *rustend* volk, tenzij in Hem, maar Hij wil een *geoefend* volk! God wil oefeningen in godsvrucht, en oefeningen in gelijkvormigheid aan Christus. Luther wist er zoveel van dat je zegt: Dan heeft Calvijn er niets van geweten. Nu, die wist er ook veel van, maar op een andere manier. Zo is daar geschakeerdheid.

Nu staat hier: 'dat ik mij vertroost'. Dat ik mij *ganselijk* vertroost. Dat wil zeggen: geheel en al vertroost. Als er nu eens stond: 'dat ik helemaal vastgehouden word!' Dat is ook zo, maar dat staat er niet. Daarin is de Bijbel duidelijk. Maar: 'dat ik mij ganselijk vertroost'. Dat betekent dat ik het Woord Gods aan mijzelf bedien. Dat is wat! Dat ik mij ganselijk vertrooste in die oefeningen die Christus heeft doorgemaakt. Dat ik op Hem zal zien als de Voleinder en de Volmaker des geloofs! En dat ik in al de nood, en in al de aanvechting zeg: 'Mijn Heere Jezus Christus, U hebt dat toch niet voor niets doorgemaakt!' 'Mij ganselijk vertroost'. Daar overkomt mij niets vreemds. Er zitten hier bepaald mensen die denken: Wat ik heb, dat heeft nog nooit iemand voor mij gehad. En dat kan ook nooit met genade samengaan. Daarom kan ik niet zalig worden. Dat is de tactiek van de duivel, om een mens zielsalleen in de hoek te drijven. Dat kan hoog en ver gaan. Om te voorkomen dat zij zich vertroosten in de wonden en het bloed van de Zaligmaker, in het bijzonder in de Godverlatenheid. We zijn er niet te goed voor, om door de duisternissen heen te gaan.

Wat is het anders een wonder dat God voor mensen die de hel verdiend hebben, Zijn Zoon naar de hel liet gaan. Dat mogen allen die geloven wel meenemen. Wat is dat een ontzaglijk groot wonder! Dat u zegt: Hoe zal ik dat ooit klein krijgen! Nu, dat krijg je ook nooit klein, dat hoeft ook niet. Want er is een eeuwigheid voor nodig. De psalmist zegt: 'Ik zal de beker der verlossingen opnemen, en de Naam des Heeren aanroepen' (Ps. 116:13).

Gemeente, er is een plaats waar de Heere Jezus met ontroering over spreekt. Theologen, hoger of lager geleerd, mogen zeggen dat er geen eeuwige wond in Gods schepping zal zijn en blijven. Of beweren dat Mattheüs dit uit een mythologische rest van het Jodendom heeft gehaald, maar dat Jezus dat niet gezegd zou hebben. Ze hebben de Schrift tegen zich. De Heere Jezus zegt dat er een plaats is waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust. Hij zegt: 'Vreest niet voor degenen die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veelmeer Hem Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel' (Matth. 10:28). Nu is het tegenwoordig mode om te zeggen: 'Ik geloof niet in de hel, maar ik geloof in een opgestane Christus.' Dat is echter een cirkelredenering. Want wie in Christus gelooft, neemt Zijn woorden over deze eeuwige plaats der verwoesting serieus. En nu gaat een mens sterven. En wanneer u nu helemaal voor uzelf leeft, bestrijdt u uw zonde niet, en belijdt u ze niet. Zo'n klein beetje, en dan gaat u weer door, in uw oude doen. U hebt er geen last van. U denkt nooit eens: Ik wilde dat de gemeentereiniging eens bij mij langskwam en dat ik al dat vuil vanbinnen kon uitplukken, om dat eens mee te geven. Maar u beschouwt ze als uw vrienden, als uw troetelkinderen.

Gemeente, er komt een tijd dat onze adem stekt en onze mond droog wordt en onze borst zwoegt en wij tot de aarde weerkeren. Dat is niet het ergste. Maar het is wel erg wanneer wij geen uitkomst hebben. Hebt u dat weleens voor ogen? Er zei onlangs iemand tegen mij: 'Ik ben al veertigmaal gestorven.' Dat kan. De psalmist zegt: 'duizend zorgen en duizend doden' (Ps. 25). Het is niet gek als we al veertigmaal gestorven zijn, in gedachten. Maar heb dat voor u, u die doordraaft en maar voortgaat: de tijd komt dat u alles los moet laten en dat u voor de rechterstoel Gods komt te staan. Sterker, dat die tijd er is in het heden dergenade.

Onderzoek uzelf, gemeente! Er schreef iemand: Je komt in een gezelschap waar honderd mensen bij elkaar zijn. Daarvan zijn er achtennegentig die spreken en handelen naar deze wereld en twee die God vrezen. Bij wie zou je gaan zitten? Beproof uzelf eens. Wie zijn uw vrienden? Ook nu wordt er wat kapotgemaakt, ook in jonge gezinnen. Wie zijn nu eigenlijk uw vrienden? Waar gaat uw hart naar uit? Onderzoek u! Kunt u wezenlijk zonder de Heere leven?

Wees er blij om als het waar is dat u zegt: 'Heere, U heb ik nodig.' Vlucht naar Hem! U moet nooit de moed opgeven! Al zegt de duivel u honderd keer, en uw boze hart erbij: 'Het kan voor jou niet, het is voor jou afgelopen.' U moet de moed nooit opgeven. Al bent u nog zo oud, dat staat God niet in de weg. Al bent u een grote vloeker geweest of iemand die met God en Zijn dienst spotte. Neem de middelen waar. En wend u tot Hem, zegt de Schrift, en word behouden! (Jes. 45:22) Wat een ontzaglijke zegen! Iemand zegt: 'Mag ik zeggen: *mijn* Jezus?' Dan zegt de Heere van wel, alléén in het ware geloof! Want hoe zou u het anders kunnen zeggen? U kunt dat wel met uw verstand zeggen. Maar als u het hebt over: mijn vrouw, mijn man, mijn moeder, mijn zuster, dan weet u toch wel over wie u het hebt. Zo is het ook hier: *mijn* Heere Jezus! Was die zekerheid er maar meer en meer in de gemeente! Want dat is reformatorisch.

Maar als u het dan niet weet, wat staat de Heere in de weg om u dat duidelijk te maken? Wat weerhoudt u om uw hart gedurig voor Hem open te leggen en te zeggen: 'Heere, laat er toch eens een eind komen aan dat wantrouwen van mij, opdat Uw Naam verheerlijkt worde!' Wel, er staat: 'Dat mijn Heere Jezus Christus, door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.' Gemeente, wat een zegen!

Ik denk nog aan die Franse koning, die vroeg: 'Wie gaat er voor mij naar de hel?' De Bijbel zegt: Er is er Een geweest, Die is teruggekeerd en is opgestaan en Hij staat voor u, in de gestalte van het Evangelie! En Hij zegt: 'Ik van God verlaten, opdat u nimmermeer van God verlaten zou zijn.'

Amen.